

Datum
2023-01-13Dariernr
2022-4771
Er referens
M2022/01896Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Skogsstyrelsens yttrande på Naturvårdsverkets redovisning om ett nationellt program för ersättning till restaurering och vissa skötselåtgärder i ängs och betesmarker.

Skogsstyrelsen konstaterar att redovisningen till stor del handlar om natur- och kulturmiljöer i gränslandet mellan jordbruks- och skogsmark. Sådana miljöer är svåra att hantera inom ramen för dagens förvaltningssystem med skarpa gränser mellan sektorerna. Inte minst har det visat sig vara svårt att foga in trådbärande betesmarker i EU:s stödsystem. Skogsstyrelsen ser därför positivt på att Naturvårdsverket har tagit fram förslag till nationella miljöersättningar. Dessa kan bli ett bra komplement till de nationella ersättningar som Skogsstyrelsen redan administrerar samt till de förslag till regeländringar för övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark som Skogsstyrelsen håller på att ta fram i ett pågående regeringsuppdrag (Beslut N2022/01344).

Skogsstyrelsens har följande specifika synpunkter och kommentarer på förslaget till förordning.

Allmänna bestämmelser om ersättning

6 § punkt 2:

Ändra till "*avse åtgärder som ...*", i stället för "*avse kostnader som ...*" då sökanden knappast känner till vilka kostnader som beaktats i kalkylen för schablonersättningen, samt att det blir lite oklart hur till exempel lönebidrag till anställd, bränsleavdrag till jord-/skogsbrukare, elpriskompensation och motsvarande storskaliga statliga subventioner ska hanteras.

6 § punkt 3:

Detta är en standardfras ("... lämnas för åtgärder ..."), men kan möjligen vara problematisk när det i mångt och mycket handlar om att återuppta en tidigare brukningsmetod. En brukare med intresse kan ha gjort småskaliga insatser redan innan ansökan. Kanske vore det därför bättre med "lämnas för kostnader för åtgärder som ...".

Administrativt ansvar

10§:

Även för Skogsstyrelsen kan det vara relevant med åtkomst (om än kanske inte ”direktåtkomst”) eftersom Skogsstyrelsen har stöd i likartade miljöer, särskilt om Skogsstyrelsens stöd skulle bli omfattat av gruppundantag från statsstödsbestämmelserna.

Hamling och restaureringshamling

11§,

”Träden ska vara präglade av kontinuerlig lövtäkt eller skottskogsbruk”:
Meningen är ett exempel på varför ett förbud mot stöd till påbörjade åtgärder, enl. 6 § ovan kan vara problematiskt.

11 och 14 §§

Gränsen mellan ”Hamling” och ”Restaureringshamling” är för oss svår att tolka med nuvarande skrivning. ”Träden ska vara präglade av kontinuerlig lövtäkt” (11§) och ”återupptagen beskärning av lövträd med tydliga spår av tidigare kontinuerlig hamling” (14§). I nuläget är det bara ordet ”återupptagen” som indikerar en skillnad. Exempelvis kan det bli tydligare genom att ytterligare förtydliga ”kontinuerlig lövtäkt” i 11§. Alternativt överväga att inleda förordningen med definitioner. Skillnaden i ersättning mellan de två alternativen är ju stor (4 ggr) varför det kan antas att många kommer i första hand söka åtgärden med högst ersättning. När det gäller hamling vore det kanske också på sin plats med ett krav om att hamlade träd ska finnas kvar/ej avsiktligt avverkas under en tidsperiod efter att stöd mottagits. (jämför med 32§).

13§

Om ersättning för hamling alltid ska avse en period på 5 år borde även den ersättning som framgår av bilagan anges till ett belopp per 5 år (150 kr x 5 år= 750 kr) i stället för som nu till 150 kr/år år.

Detalj om vildbins användande av håligheter i träd

Sid 24 *Bland annat kan vildbin bygga bon i de hamlade trädens håligheter.*
Korrektare – bålgeting är ett exempel på insekt som utnyttjar större ihåligheter i träd för att bygga bon. När det gäller vildbin som bor i hamlade träd så är det framförallt övergivna gångar efter skalbaggs-larver i partier av död ved på trädet som används.

Otydlighet angående restaureringshamling

Sid 28 3.3.3: *Genomförande – Träd som har hamlingsgrenar tjockare än 10 cm i diameter vid hamlingsstället kan man restaureringshamla...*

Tanken är alltså att träd med hamlingsgrenar tunnare än 10 cm ska återhamlas och om grenarna är tjockare är 10 cm så kan restaureringshamling istället vara aktuellt. Finns ju sedan en övre gräns för när restaureringshamling inte längre är aktuellt, grenarna får inte vara alltför tjocka. Hanteras till viss del senare i texten men man studsar lite på formuleringen som den är just nu. Öppnar kanske för missförstånd. Alternativ formulering: *Träd som har*

hamlingsgrenar tjockare än 10 cm i diameter vid hamlingsstället behöver restaureringshamlas innan regelbunden hamling kan återupptas.

Ändra ordval

Sid 28: Om trädet är lämpligt att återhamla bedöms i det enskilda fallet. Skriv gärna restaureringshamla istället för återhamla, för att inte riskera förväxling med regelbunden återhamling i en hamlingscykel.

Otydlighet angående att sprida restaureringshamling över tid

Sid 29: Alla stammar som utgår från samma rotsystem måste restaureringshamlas vid samma tillfälle, annars kan det vara en fördel att restaureringshamla flertalet träd i ett område, men lämna några till ett annat år.

Lite otydligt, låter ändå som att rekommendationen är att ta merparten av träden vid ett tillfälle. Det är bättre att sprida restaureringshamlingen av flera träd över tid, blir en riskspridning sett till ogynnsamma väderförhållanden etc.

Olyckligt att avlastningsbeskärning inte är en ersättningsberättigad åtgärd

Sid 30 3.3.5: Övriga aspekter – Om det inte är lämpligt att restaureringshamla träd så kan det ibland ändå finnas ett behov av avlastande beskärning. En sådan åtgärd är dock inte möjlig att finansiera i detta ersättningsystem.

Mycket synd. Är det verkligen säkerställt att en sådan åtgärd inte kan rymmas i stödet? Dessa gamla hamlingsträd, där bedömningen görs att de inte klarar en restaureringshamling på 8 år och därefter går att få in i regelbunden hamling igen, kan hysa lika stora eller större naturvärden än träd som bedöms klara en restaureringshamling. I stället för restaureringshamling kan en friställning och en avlastningsbeskärning förlänga livet på träden betydligt och samtidigt kan yngre träd nyhamlas i närheten. Naturvårdsnyttan kan bli lika stor som vid en restaureringshamling med kompletterande nyhamling.

Prioritering och urval

12, 16, 19 och 24 §§.

I skrivningarna om prioritering står återkommande ”*där så är möjligt*”. Vi tänker att åtgärder ska prioriteras till objekt som har vissa kvalitéer/värden och att åtgärderna är nödvändiga, inte enbart möjliga, för att stärka och/eller bevara dessa kvalitéer/värden. I 28§ är prioriteringen mer distinkt formulerad. Det bör kanske övervägas att ha skrivningar om prioritering på en mer övergripande nivå i förordningen och istället hantera det i föreskrift och Naturvårdsverkets planerade vägledning. Exempel på en sådan övergripande skrivning finns i 6§ förordning (SFS 2010:1879) om stöd till vissa åtgärder inom skogsbruket.

Sid 20 Tabell som sammanfattar urvalsgrund

Urvalsgrund ”trädens naturvärden” vid hamling och restaureringsgrund bör förtydligas. Träd med generella höga naturvärden ska inte prioriteras utan det är sådana naturvärden som är skapade/beroende av hamling som avses. För båda dessa åtgärder bör också gälla att kontinuitet av hamling eller spår av

äldre hamling i beståndet och i landskapet ger en högre prioritet. Framgår det någonstans om urval och prioritering ska ske vid specifikt ansökningsdatum eller om prioriteringsbehov ska leda till att krav ställs som gäller oavsett när ansökan inkommer?

17och 30 §§ om restaureringshamling och restaurering av betesmarker och slätterängar

Vem upprättar plan för genomförande?

Är det myndigheten som ska upprätta den plan som ska stå i beslutet? Eller ska sökande upprätta den? I så fall är det kanske lämpligt att kräva ett förslag på plan från stödsökanden i ansökan.

Kan en restaureringsperiod följas av ett beslut om ytterligare en?

Bra att restaureringar tillåts ta mer än fem år men många restaureringar behöver också ta mer än 8 år. Om ett gammalt hamlingsträd eller en igenvuxen betesmark/slätteräng inte på ett för naturvärdena optimalt sätt kan restaureras på 8 år är det viktigt att dessa inte heller beviljas restaureringsstöd. I dessa särskilda fall, där höga värden och långt gången igenväxning motiverar att restaurering görs med stor försiktighet och successivt – det vore bra om det fanns möjlighet att söka ytterligare en restaureringsperiod på upp till 8 år (gällande betesmarker kan ju hävd ändå fortgå fastän restaureringen inte är färdigställd).

Naturvårdsbränning av ljunghed och gräsmark

20§

Se kommentar 13§. Vi antar att det ska göras en bränning under femårsperioden och att hela beloppet ska utbetalas vid ett tillfälle.

21§

Varför skulle det krävas att icke-brännbar mark ingår? Är det inte bättre med ett procentuellt schablonavdrag för icke brännbara element/ytor, typ som Jordbruksverket har hanterat mosaikmarker tidigare? Annars större potentiell risk för överkompensation.

Om det syftar på den mosaik av bränd och obränd mark som beskrivs i 18§ punkt 3 borde det i så fall förtydligas i 21§.

Restaurering av betesmarker och slätterängar

26 och 28 §§

Tydliggör att restaurering av skogsbeten också ingår
Skogsbeten är en gräsmarkstyp enligt bilaga 1 till art- och habitatdirektivet. Att restaurering av betesmarker inbegriper skogsbeten bör tydliggöras i 26 § *...igenvuxna betesmarker (inkl. skogsbeten) och slätterängar...* samt inte minst i kapitel 3.6 *Restaurering av betesmarker och slätterängar*

29§

Undantag borde vara möjligt om stöd utgått till åtgärder som inte (väsentligt) ryms inom det nya åtagandet, ex. en kultur- eller rekreationsfrämjande åtgärd i området, eller om enstaka träd fått stöd för friställning eller hamling och den nya åtgärden i stället avser ta ett helhetsgrepp med restaurering av en större yta inför återupptagen hävd. Alternativ formulering skulle kunna vara att

ersättning inte får lämnas om ersättning utgått till **motsvarande åtgärd** inom 5 eller 10 år före ansökningstillfället.

31 och 32 §§

Alltså inget krav att marken ska ingå i ett stödåtagande efter restaureringen? Utan brukaren kan välja att sköta den fastställda arealen med hävd i minst 5 år utan att sådan ersättning söks? Bra i så fall, det öppnar upp för en mer anpassad hävd efter restaureringen samt att restaureringen kan ges en mer anpassad målbild där marken inte måste klara ett visst stödåtagande inom CAP efter 8 år. Formulera dock gärna så att det framgår tydligare (även på sid 44 under 3.6 Restaurering av betesmarker och slåtterängar).

Beslut om ersättning, kontroll och uppföljning

33§ och 37§ punkt 1

Om 33§ är en förutsättning för att vara tjänst av allmänt ekonomiskt intresse undrar vi om inte *de minimis* eller gruppundantag är att föredra. Skyldighet att utföra låter svårhanterligt och som upplagt för tvist om tillräckligt är gjort. Vad gäller vid *force majeure* eller exceptionella omständigheter, till exempel om bränslepriset fördubblas på ett par år, reservdelar till nödvändiga maskiner är restnoterade etcetera, kvarstår då skyldigheten? Dessutom utsätts stödmottagarna för en risk om KOM/EU sedermera underkänner den konstruktionen och det blir ett otillåtet statsstöd som ska återkrävas.

Bilagan med ersättningsbelopp per åtgärd

I tider med kraftig inflation finns kan det vara motiverat att överväga möjligheten att de fasta ersättningarna ska ha årliga uppräknings med stöd av lämpligt prisindex för att undvika återkommande behov av uppdaterad förordning för att bibehålla attraktiviteten i stöden.

I detta ärende har Herman Sundqvist, generaldirektör beslutat och Anders Frisk, processförvaltare varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Lars Hansson, biträdande chefsjurist, Anna Wallstedt, enhetschef, Ann-Sofie Österberg, stödansvarig, Emma Liljewall, naturvårdsspecialist, samt David Ståhlberg, utredare, deltagit.

Herman Sundqvist

Anders Frisk

Kopia till

m.nm@regeringskansliet.se

mette.kjobek.petersen@regeringskansliet.se

borje.alriksson@regeringskansliet.se